

B I E L A R U S

Byelorussian Newspaper of North America
Published monthly by

BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE

Address in U.S.A.: 166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.

Address in Canada: Byelorussian Canadian Alliance

524 St. Clarence Avenue Toronto 4, Ont.

Subscription \$ 6.00 yearly.

БЕЛАРУС — Беларуская газета Паноночнае Амэрыкі
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.

Выдаючы: Беларуска-Амэрыканскіе Задзіночны

й Згуртуванье Беларуса Канады.

Выпіска з перасылкою — 6 дал. на год.

ІМЯ ДОКТАРА СКАРЫНЫ

Ніжэй змяшчаем афіцыйны ка-
мунікат Беларускага Інстытуту На-
вукі й Мастацтва, які быў перасла-
ны Акадэміі Навукі Беларускай
ССР у Менску на руки пісьменніка
Кандрата Крапівы, старшыні Арга-
нізаційнага Камітэту святкаван-
ня 450-ых угодкаў беларускага
друку.

**

У падсавецкім беларускім друку апошніх год актуальнага стала справа імя доктара Скарыйны. Пытанье гэтае спэцыфічна „савец-
ка”, бо паўсталая яго ў выніку пачатага ў СССР яшчэ за Сталінам, ад 1944 году, намагання падмі-
ніць доктару Скарыйну ягонае імя Францышак на расейскіе „Геор-
гій”. Паколькі ямя нейкіх даку-
ментальных асноваў, што апраў-
валі-б гэтае радыкальнае сучаснае „перахрышчванье” выдатнага дзе-
яча „Залатое пары” беларускай культуры, дык паасобныя навуко-
вые працаўнікі Беларусі колькі год, і ўжо ці раз, узынімалі галасы супраць гвалту над фактамі праў-
дай. Цяпер-жа, у сувязі з сёлет-
ним Скарыйным юбілем, справа імя Скарыйны ў БССР стала нагэ-
тулькі важна, што была адмыслова разгледжаная „на бюро адзя-
лення грамадzkіх навук Акадэміі навук БССР”. Пра гэта ў месяцы травені сёлета падаў да агульнага ведама загаднік сэктару гісторыі мовы Інстытуту мовазнаўства Ака-
дэміі навук БССР А. Жураўскі ў органе ЦК КПБ менскай „Звяз-
дзе” („Як называецца Скарыйну?”, „Звяздза”, П. В. 1967 г.). Як паве-
дамі Жураўскі, „бюро” прыняло пастанову „лічыць правильным і неабходным у далейшым пры по-
ўным найменні беларускага перша-
друкара пісань Францышак (Геор-
гій) Скарыйна. Пры скарочаным-же напісаныні мэтазгодна аддаваць пе-
равагу варыянту Францышак Скарый-
на, бо такі варыянт найболып ад-
павядае аўтарскі волі Скарыйны, выражанай ва ўсіх яго друкаваных выданнях”.

Хоць пастанова гэтае паказвае на вымушчаны факты наявнікі пад-
савецкі зворт да запраўднага імя доктара Скарыйны, яна тым-же часам раскрывае, што „бюро адзя-
лення академіі” ўсё-ж яшчэ не ад-
важылася стаць цвёрда на адзіне наявнікі Скарыйны таксама імём, ужо больш за дваццаць год беспад-
стаўна накіданым яму ў савецкім друку — імём „Георгій”: „бюро” тут выяўна стала на пазыцыю ка-
мітрамісу, камітрамісі між фактамі наявнікі апраўдана становішча — візантіяцізм аўтарскіх волі Скарыйны, выражанай ва ўсіх яго друкаваных

выданнях. Дзеля наявнікі асабліва сё-
летнім юбілейным годам, практич-
нае вагі пытаньня, будзе на месцы разгледзені і пастанову „бюро” Акадэміі навук БССР і пададзене на аўтарскіх варыянтах імя Скарыйны ў савецкіх

документах, што, у ліку калі 50-ёх, знаходзяцца, пераважна ў фата-
бітак, у зборах Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Хто хаче-бы пазнаёміцца з гэтым пы-
таннем шырэй і грутаўней, можа звярнуцца да зъмешчанай у 4-ай кнізе (1966 г.) „Запісаў” Інстытуту, а сёлета выдадзенай і асноўна ад-
біткай, адмысловай працы пра гэта С. Брагі: „Пытанье імя доктара Скарыйны ў савецкіх лі-
таратуры” (Нью-Ёрк — Мюнхэн, 1967г.).

Як ужо згадвалася, пастанова „бюро” намагаецца захаваць „Ге-

оргія” ў рактыцы беларускага друку й надалей, хай сабе ё як „другое” ды гіпотатычнае ўжо толькі, але ўсё-ж імя Скарыйны, дыг прыгатовану ўжывальца яго на ў беларускай форме гэлага імя Юры, замацавана ўжо ад вякоў і ў мове народнай і ў мове пісьменства, а ў ягоным чыста расейскім выглядзе „Георгій”.

У навуковай літаратуре ведама даўно, што лацінскае слова Georgii, якое сустракаецца ўсюю раза перад імём і прозывішчам Скарыйны ў копіі лацінскай граматы 1532 году, з'явілася там выяўна ў выніку памылкі канцылярыстага-перапішчыка, які праз паслех ці недалягд паставіў Georgii там, дзе ў арыгінале быў Egretti. На гэту памылку была звязннутая ўвага ўжо звыш 40 год тому. Новавыяўлены-ж за гэты час дадатковы архіўны дакументы, датычныя да доктара Скарыйны, факт памылкі цалком пашырвілі. Ува ўсіх ведамых ся-
ніні актах — а ёсьць гэкткі актаў на мешні за 30, у якіх Скарыйна згадваецца на імя разой 70, — згадваецца ён заўсёды толькі як Фран-
цышак. Яшчэ важней тое, што сам доктар Скарыйна, які ў выдадзеных у Празе ды Вільні 25 книгах падаў сваё імя на мешні як 115 разоў, падаў яго заўсёды як Фран-
цышак. Ніколі, ніразу не назваў ён там сябе якім-небудзь іншым імёнем.

Памылковое цверджанье „бюра” Акадэміі Навук БССР і ў тым, быццам сваё імя, Францышак, доктар Скарыйна выражаў пераважна варыянтам „Францышак”, і, быццам, „такі варыянт найблышч адпавядзе аўтарскай волі Скарыйны”. Тымчасам, у 25-ёх сваіх книгах Скарыйна апіразу не падаў сваё імя ў варыянце „Францышак”. Хоць у форме назоўнага склону імя сваё ў сваіх книгах падае ён колькі разоў, дыда яго ў двух іншых варыянтах: ці як „Францышак” — „я Францишак Скоринин Сын”, ці як „Францышко”, як ёсьць у прадмове да Кнігі Царстваў, дзе „я Францышко Скорина”, ды ў напісах пад партрэтам Скарыйны ў праскай Бібліі, дзе „Доктор Францышко Скорина”. Як з пастановы „бюра” відаць, аўтары яе не ўсыведамлялі важнага факту, што Скарыйна імя, пададзене на пачатку і ў канцы ягоных книгаў у выразах „Предисловие доктора Францышка Скорины”, „працею учено-
го мужа Францышка Скорины”, выложена доктором Францышком Скориною” ды падобных — дадзе-
на ў форме роднага й творнага склону не ад назоўнага „Францышак”, а ад формы назоўнага склону „Францыско”, паказанае самым Скарыйном імя доктара Скарыйны, імя, якім ён заўсёды ёй толькі сябе называў — да Францышака, а дапуш-
чае ёй надалей магчымасць назы-
вания Скарыйны таксама імём, ужо больш за дваццаць год беспад-
стаўна накіданым яму ў савецкім друку — імём „Георгій”: „бюро”

тут выяўна стала на пазыцыю ка-
мітрамісу, камітрамісі між фактамі наявнікі апраўдана становішча — візантіяцізм аўтарскіх волі Скарыйны, выражанай ва ўсіх яго друкаваных

выданнях. Дык на прыпісванье Скарыйну імя „Георгій”, на спробы падмены ім ягонае імя Францышак, ці хопы бы на стаўлянні імя „Георгій” побач імя запраўднага — яма-
ніякага дакумэнтаванага абрэгута-
ваныя. Воля самога доктара Скарыйны ў справе сваё імя для будучых пакаленій ясная ды я можа падлагача аспрочванью: „Я Францышак Скоринин Сын” ці раз-
зяўлілі сам доктар Скарыйна ў сваіх

прасторах да кнігай.

Што гэту якраз форму сваё імя з канчаткам на -о Скарыйна

з'яўляецца ў беларускай мове трэба імё

і позыўшчам, ім самым нам адка-
заным — Францышак Скарыйна.

Травень 1967 г.
Нью-Ёрк

Беларускі Інстытут
Навукі й Мастацтва

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА
У НЬЮ БРАНСВІКУ

Пасля колькігадовага перапынку з прычыны адсутнасці памешканья, стараннем Беларускага Культурна-Асьветнага Камітэту ў пятніцу 22 верасьня пачала нанаваюцца працу беларуская школа ў Нью Брансвіку. З гэтага нагоды ў нядзелі 24 верасьня мітрафорны прат. а. Сыцяпан Войтэнка адслухаў адмысловы малебен у парадвільной царкве Жыровіцкай Божае Службы ў царкоўным агародзе быў расстаўленыя стаły, за якімі прысутныя, смакуючы пабеларускі прыгатоўленую капусту з каўбасой, дружна ўвесela праводзілі час. Хоць улёўны даждж хутка рымесці ўсіх перанесціся із сваімі талеркамі ў склянкамі ў запо-
пад царквой, бяседа ў добрым настроі працягвалася да вечара.

прывозам у школу. Будзем спадзявацца, што так! Ну дык шчасці Божа!

МАЕУКА ЦАРКОУНА РАДЫ
У НЬЮ БРАНСВІКУ

Царконая Рада паraphві БАПЦ Жыровіцкай Божае Маці ў Нью Брансвіку наладзіла ў нядзелі 27 жнівня маёўку для сваіх парадвільных і прыхільнікаў. Адразу пасля Божае Службы ў царкоўным агародзе быў расслаўленыя стаły, за якімі прысутныя, смакуючы пабеларускі прыгатоўленую капусту з каўбасой, дружна ўвесела праводзілі час. Хоць улёўны даждж хутка рымесці ўсіх перанесціся із сваімі талеркамі ў склянкамі ў запо-
пад царквой, бяседа ў добрым настроі працягвалася да вечара.

„ДАЖЫНКІ”
У НЬЮ БРАНСВІКУ

Мясцовы Аддзел БАЗА ладзіў у нядзелі 17 верасьня традыцыйнае съвята Дажынак. Адразу пасля Божае Службы прысутныя з'яўліліся падкамі прысутныя, пабеларускімі прыгатоўленымі зразамі. Настанкімі зборкамі Аддзелу ЗБМА.

ВЕСТКІ КАНАДЫ

BYELORUSSIAN CANADIAN
ALLIANCE
524 St. Clarence Avenue
Toronto 4, Ont.
Матарыялы да друку, ахвяры
й падпіску просім прысылаць
на адрыс:
Dr. R. Zuk
54 Mary Street
Barrie, Ont. Tel. 728-7581
Advertising rate — \$ 1.25
per column inch.

450-ЫЯ УГОДКІ БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ Ў КАНАДЗЕ

Адкрыцьцё Выстайкі

Фрагмент залі ў часе адкрыцьця Выстайкі

Выстайкай Старога Беларускага Друку ѹ акадэмій, наладжанай Згуртаваньнем Беларусай Канады 17-га верасьня 1967 г. у залі Беларускага Рэлігійна-Грамадзкага Цэнтра ў Таронта, Беларусы Канады адзначалі 450-тыя ўгодкі беларускага друку ѹ стагодзьдзе Канады.

ПАДРЫХТОУКА

Ня была гэта падзея аднаго дня, ці тыхдня, а падзея цэлага году. Гэта не толькі канчаткавы эфект выстайкі, а падрыхтоука да яе, што дала поўнае ўяўленне адценікі значэння ѹ гісторыі Беларусі Францыцішка Скарыны ѹ ягоных чынаў, уяўленне ягонай асабістасці, якія вельчы ѹ прыкладу патрыятызму, што дала нам запэўненне, што мы, хоць на чужынне, можам быць карыснымі для свайгі Бацькішчыны.

Асабліва жнівені і верасені хвалюваўся съпешнай падрыхтоўкай да вялікага съвята.

Беларускага Альбрехта мы наведаем 9 ведамых нам сяньня асяродкаў, дзе радзіўся, жыў, дзеі і памёр Францыцішак Скарына. Гэта Палацак, Вільня, Кракаў, Прага, Каленгага, Падуя, Пазнань, Каралевец, Москва.

2. Скарына ў Падуї. Апрача фатографіі Скарынавага патрэту, які аж да сяньня вісіць у „Залі Сарака“ Падуанскага ўніверсітету ў Італіі, тут мы знаёмімся з фатакопіямі актага-ж універсітету аб урачыстым экзаміне ѹ прамоцыі Францыцішка Скарыны да годнасці Доктара мэдыцынскіх навук. Адзін з гэтых дакументаў перакладзены на беларускую мову.

3. Скарына сярод сучаснікаў. У гэтым разыделе мы знаёмімся з дачыненнямі Скарыны з гэткім выдатным асабістасцімі того часу, як Жыгімонт Казімеравіч — вялікі князь літоўскі кароль польскі, які быў вельмі прыхільнім да Скарыны ѹ даў яму сваю праўную апеку;

дачынца на пачатку, канцы між разыделамі кнігай.

Бедамая сяньня выдавецка-друкарская спадчына Скарыны складае блізу 4000 бичынаў друку. Скарына выдаў 23 кнігі Бібліі ў беларускім перакладзе ў Празе Чэскай у гадах 1517-1519, і АПОСТАЛАДЫ МАЛУЮ ПАДАРОЖНЮЮ КНІЖНУ ў Вільні ў 1525 г.

Кнігі сваё Скарына выдаваў „людзям спаслалім к доброму навучанню“ ѹ „пажытку“, а пісаў іх пабеларуску, як сам кажа, „іж мя міласціві Бог з таго языка на свет пусціў“.

5. Ілюстрацыйны гравірны аздобы Скарынавых кніг. Скарынавыя кнігі былі не толькі важнай падзеяй у гісторыі беларускага дынасту славянскага кірылічнага друку, але ѹ гісторыі мастацтва. Скарына першы ѹ кнігах кірылічнага друку ўвёў звычай багатага ілюстравання, каб „Хто меў

навальнік друкарні ў Цяпіне (Полаччына). Формы літараў нясвіжскіе ѹ цяпінскіе друкарні напамінаюць формы літараў Скарынавага шрыфту.

7. Скарына ѹ беларускай прэсе 1967 г. Апрача 6-ці разыделаў на выстайкі было адведзенае месца для артыкулаў, прысьвечаных Скарыне, што звязаліся ѹ беларускай прэсе 1967 году.

Амаль усе экспанаты выстайкі сабраныя, усystэмatisаваныя ѹ зьяўляюцца собсказаціяй Беларускага Інстытуту Навукі ѹ Мастацтва ў Нью-Ёрку, якія пасля выстайкі ў беларускай прэсе 1967 году.

За экспанаты ѹ асцякту ѹ арганізацый выстайкі мы выражаем БІНІМ-у, а передадзім яго Старшыні Д-ру Вітауту Тумашу нашую сардечную падзяку.

Фрагмент Выстайкі

Іншы фрагмент Выстайкі

ВЫСТАУКА СТАРОГА БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

Ян — біскуп віленскі, у якога Скарына быў сакратаром і надворным лекарам; Фэрдынанд I, кароль аўстрыйскі, ческі й вугорскі ѹ ягоная жонка Ганна з Ягайлівічаў, якім Скарына залажыў адзін з першых у Эўропе батанічны сад; Ганс-кароль Даніі, Швэційскі й Нарвэгійскі з жонкай і сынам Хрыстыяном, у якога Скарына быў сакратаром; Альбрехт гэргац прускі, які выдаў Скарынне дарожны ліст, із зъместам якога мы пазнаёміліся ѹ першым разыделе выстайкі; Васіль III Іванавіч — вялікі князь маскоўскі, які загадаў сканфіскаваць і публічна спаліць Скарынавыя кнігі, прывезеныя ім у Москву для пашырэння.

4. Скарынавыя кнігі. Гэты разыдел адзін з найцікавейшых. Абымое ён 12 экспанатаў, а ілюструе друкаваныя бачыны з розных Скарынавых кнігай, выняткі з ягоных прадмоваў і дапіску, што знаходзяцца ў дзясяткі кнігай і падпісах.

простымі людзімі браціі мае хаче ѿсьмее разумеці... усё вымаленіе ніжэй знайдзе...

Як і сам шрыфт, так і ілюстрацыі ды аздобы вельмі прыгожыя. Дрэварытныя гравюры выкананыя дадзанаю рукой аднаго ці болей мастакоў, а сваім стылем здраджаючы сувязь з гравюрай Нюрынберскай школы ды гравюрай італьянскага рэнесансу.

Зь ілюстрацыямі, аздобымі пачатковымі літарамі — ініцыяламі ѹ знаёміць нас 5-ты разыдел.

6. Скарынавыя папярэднікі ѹ пасыльдуйкі. Скарынавыя кнігі мелі вялікі ўплыў на разыделы ѿсьмі кірылічнага друку. Найважнейшымі беларускімі пасыльдуйкі Скарыны былі: Сымон Будны — выдатны дзеяч і заснавальнік другога з чаргі (першай была Скарынавая ў Вільні) друкарні на Беларусі ѹ Нясьвіжы, і Васіль Ціпінскі — грамадзкі дзеяч, гарачы патрыёта, абаронца беларускай мовы ѹ зас-

АКАДЕМІЯ

Урачыстай акадэмій, што адчыняла Выстайку Старога Беларускага Друку, Беларусы Канады адправілі чесьць памяці Твардоў Канадзкай Федэрэцыі й Доктара Францыцішка Скарыны з Палацку, піянеры беларускага друку, вучонага патрыётаў свае Айчыны, якія ўспяхаюць нас заклікае: „Каб мы... усякага труду ѹ скарабу для паспяшыцца добра ѹ айчыны свае не шкадавалі...“

Канадзкім гімнам „О, Канада...“

пачалася ўрачыстасць.

„Ушанаваньнем чынаў нашых

лекыялася, зъехалася сяньня з усіх куткоў Канады: Садбуры, Кіngстану, Бэльвіл, Лёндан, Страйфард, Бэрз, Ашавы, ды поўна ўшчэ іншыя месцы — Старшыня З.Б.К. сп. Мікола Ганько.

Першы дакладчык сп. Г. П. Аллен, Сонёр Лезон Офісэр на Цэнтральну Канаду з Сітізэншып Бранч, Дэпартамент оф Сітізэншып энд Імміграцыі, пакуль прыступіў да разыцца свае томы аб Стагодзьдзе Канады, гаварыў аб 450-тыя ўгодках беларускага друку — гэта важным для беларускага народа юбілею, — аб Францыцішку Скарыне з Палацку, ягонай высокай атакаванасці ѹ славе, аб надрукаванай ім у 1517 г. у Празе Чэскай першай беларускай кнізе — ПСАЛТЫРУ, што дало пачатак беларускаму кнігадрукаванню. Гаварыў аб tym, што мы павінны ганарыцца сваёй старой беларускай культурай ды ўзбагачаць ёю ѹ канадзкую. Гэтак перайшоў ён да гісторыі Канады, яе нараджэння ѹ дасягнення за першыя сто год, ды жадаў ёй поспехаў ѹ другім яе стагодзьдзе.

Спадар Аллен сваім дакладам здабыў у беларускіх слухачоў, што выстайка змяніла залію Цэнтру, сымпатыю, якая была яму пасля выражаная падаркам у відзе абрэза Мірскага замку, які ён называў: „Май оўн касти“. Другім дакладчыкам на тэму: „450-тыя ўгодкі беларускага друку“ быў д-р. Вінцэнт Жук-Грышкевич. З увагі на гасціць ды націгу моладзь, якой сяньня было шмат, а якая прынамесі ѹ частцы недастаткова вадоеда беларускай мовай (нажаль), ён гаварыў паангельску, а пасля пабеларуску.

Каб ляпей уявіць і асэнсаваць заслугі Скарыны ды значанье пачатку друкаванства на Беларусі, дакладчыкі кінуў съпярша съвято на тагачасную Эўропу, якую нуртавалі тады новыя плыні: гуманізму, рэнэсансу ѹ рэфармацыі. Яны не сълі з сабой поступ, разыцце ѹ культуры ѹ асветы. Дзякуючы Статуту Вялікага Княства Літоўскага, які спрыяў вылічанню ягоных грамадзян за межы для здабыцца асветы, заходнізўрапейскія плыні праклілі ѹ на Беларусь. Таму сучасная Скарынне Беларусь была ўжо прыгатаванай да ўспрымання новых ідэяў, новых вынаходаў — прыкладам, друкарства, а зь ім і пашырэння кніг. Даўёдка ззаду заставалася забабонная яшчэ Маскоўшчына. Яна сустрэла Скарынавыя кнігі не як съвяты, а як чорную магію ѹ на загад вялікага князя маскоўскага іх спадла.

„Гэта гіронія гісторыі“ — гаварыў дакладчык — „што Беларусь, у якой расцьвітала заходнія культуры, якая кіравалася парламэнтарным ладам і правам съпісаным у Статуте Вялікага Княства Літоўскага, пасля стала ахвярай вынішчэння ѹ русыфікацыі адсталай Маскоўшчыны“.

Далей у дакладзе гаварылася аб адным з найболей таленавітых і бліскучых дзеячоў „залатое пары“ Беларусь, Доктару сямі вызваленых навук і мэдыцыны Францыцішку Скарыну з Палацку. Гаварылася аб ягоным паходжанні, аб ведамых сяньня фактах зь ягоных бягіграфіі, зь ягонай дзеянасці, ягоным съвятапаглядзе ѹ значанні ѹ гісторыі беларускай культуры. Скарына пакінуў сълед свае дзеянасці ў шматлікіх галінах: філозофіі, тэалёгіі, праве, мэдыцыне, батаніцы, літаратуре, лексікаграфіі, мастацтве, але найбольшай ягонай заслугай у гісторыі культуры Беларусі — пераклад Віблі не беларускую мову, запачатаваные беларускага кнігадрукавання (1517) ды заснаваные першай на Беларусі друкарні ў Вільні ў 1525 г.

„Сяньня мы тут сабраліся, каб ушанаваць д-ра Францыцішку Скарыну, але мы ўшануем яе найлепей, калі будзем праводзіць у жыцці

БЕЛАРУС, № 126 — 1967.

„ДОМІНІЕН ДЭЙ” НА СТАГОДЗЬДЗЕ КАНАДЫ

1-га ліпеня 1867 г. Джон А. Макдональд стаўся першым прэм'ер-міністрам новастворанай дзяржавы — ДОМІНІЯ КАНАДЫ.

Домінія Канады паўсталала ў выніку амаль поўстагоднягага палітычнага працесу шляхам канфэрэнацыі дагэтуль паасобна існуючых Ноўвай Шкоты і Новага Брансвіку, надатліянтычных правінцыяў, з праўніцтвам Канады, што ўтворана была ўжо ў 1840 г. спалучэннем Ніжній Канады (цяперашній правін-

ХРОНІКА

• Аддзел Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва ў Канадзе быў заложаны ў Таронта 17 верасня г. г. На старшыню Аддзелу быў выбраны Др. В. Жук-Грышкевіч, а на скарбніка-сакратара Мгр. А. Грыцук.

• З Управы Згуртавання Беларускай Моладзі ў Канадзе. 29 верасня адбылося паседжанье Управы. Старшыня Згуртавання сп. Барыс Кірка пайніфармаваў сябру управы аб Канфэрэнцыі Тарантонскага Камітета Стагодзьдзя Канады, што адбылася 29 верасня ў Сі-Тэр Гол з удзелем прадстаўнікоў усіх этнічных груп. Тарантонскі Камітэт выказаў сваю шчырую падзяку ўсім групам, якія браў ўдзел у съяткаванні стагодзьдзя Канады, у тым ліку і Беларусам.

Вітаў беларускую моладзь на паседжаньні сп. В. Целеш — старшыня Царкоўнай Рады. Ён хваліў Згуртаванне Беларускай Моладзі Канады, што за такі кароткі час свайго існавання Згуртаванне зрабіла некалькі выступленньняў із сваім танцавальным гуртком і што шчыра горніца да працы.

Разглядалася справа далейшай працы ў павалічнай ліку сябровой ЗБМК. Дыскусія была рэчовай, у ёй браў ўдзел усе прысутныя. Яны съпівердзілі, што працы на перадзе шмат, аж за шмат на тую группу моладзі, якая належыць да Згуртавання. Таму пастанавілі заклікаць усю беларускую моладзь у Канадзе, каб яна ўступала ў Згуртаванне, каб супольнымі сіламі ў працы захоўваць і культиваваць беларускую нацыянальную і культурную спадчыну сваіх бацькоў у Канадзе.

Усе ўсіх спраўах ЗБМК просім звязацца да старшыні ЗБМК, сп. Б. Кіркі.

165 Gladstone Ave., Toronto 3. Ont.

• Пікнік у Беларускім Цэнтры Адпачынку „Слуцак”. Адбыўся пікнік у нядзель 8 кастрычніка г. г. на карысць Згуртавання Беларускай Моладзі ў Канадзе. Васенняя пагода была нявыразная, але дала магчымасць чешыща нудоўнімі калёрамі лісцяў у акружальных Цэнтар лесе ѹ добра правесці час.

цый Квібк) з Вярхнім Канадай (цяперашній правінцыі Онтарыё).

Гэта канфэрэнцыя спачатку толькі чатырох сяняшніх правінцыяў дала пачатак Канадзе як нацыі, як гаспадарству, якое неўзабаве спалучыла ў сабе паступова і ўсе, на заход ляжачыя, ашары аж да Паўднічнага акіяна, стаўшыя вялікай краінай „ад акіяну да акіяну” — from coast to coast.

Ужо ў студзені 1871 г. да Фэдеральнай далучылася нядайна зарганізаваная правінцыя Манітоба, а 20 ліпеня гэтага-же году — Брытанійская Калюмбія (паложаная над Паўднічным акіяном). 1-га ліпеня 1873 г. далучылася трэцяя надатліянтычная правінцыя, Прынц Эдвард Айленд, і толькі ў 1905 г. на прасторах паміж Манітобай і Брытанійскай Калюмбіяй былі зарганізаваныя і ўлучаныя ў Домінію праўнікі Альберта й Саскачеван.

Вось чаму 1967 год — стотую гадавіну Канфэрэнцыі — увесь канадзкі народ урачыста адзначае, як сёты ўгодкі сваіх нарадзінаў, якія ўсіх этнічных груп. Тарантонскі Камітэт выказаў сваю шчырую падзяку ўсім групам, якія браў ўдзел у съяткаванні стагодзьдзя Канады, у тым ліку і Беларусам.

На было найменшага гарадка ці вёскі, дзе-б гэты дзень на быў днём съяўніцтва ў радасці для ўсіх Канадыяў. Вуліцы і нат аўтастрады былі прыблыненыя нацыянальнымі і юбілейнымі сцягамі. Увесь дзень быў выпаднены на багатымі праграмамі — парады, спартовыя спаборніцтвы, танцы на пляцох і вуліцах, фаервэркі і г. д., і г. д.

У Таронта ўступам да ўрачыстасці ўвесь шматлюдны й багаты ў помнікі парад.

Колерна ў цікава звыостраваў ён разыўццё ў шпаркі рост Канады. Пачынаючы ад абрэзкі з неясіпечнага цялкага шврага жыцця канадзікіх плянераў — першых пасяленцаў з Эўропы, ды ўсіх аўтахтонаў — Індыйяў, ейнай першай прымітывай тэхнікі да съяўніцтва дабрабуту ў багацьці, паказанага хаця-б штукарамі з розных "Odd fellow temples" на іхніх трапскучых і копцячых матыцьлях, ды раскошных лімузынах.

Інаканец нязылічнымі этнічнымі групамі, як Шкоты, Ірландцы, Французы, Японцы, Кітайцы, Італянцы, Украінцы, Беларусы, Паліакі, Славенцы, Латышы і іншыя, у сва-

• **ВЫСЛАУ ПАДПІСКУ
НА „БЕЛАРУСА”?
КАЛІ НЕ, — ВЫШЛИ
БЕЗАДКЛАДНА!**

циці ягоныя думкі ѹ ідзі, вечна жывыя ѹ вечна актуальныя”. — за- кончыў дакладчык.

Пасыль падзякі дакладчыкам, агульнага паясьнення выстаўкі ѹ пажадання: „Хай дух патрэтызму, як Тварцой Канадзкай Фэдеральнай, так і Францышкі Скарбыні кіруе намі ѹ намаганьнях служыць нашаму народу ѹ нашым нацыянальным ідэям” — гімн „Мы ўйдзем шчыльнымі радамі...” закончыў урачыстасць.

АГЛЯДАНЬНЕ ВЫСТАУКІ

Пасыль акадэміі сарганізаваны, стараньнем Задзіночання Беларускіх Жанчын Канады ды сябровакім Згуртавання Беларускай Моладзі Канады, буфэт аказаўся надзвычай зручным дапаўненнем душовага банкету, што прадаўжаўся яшчэ праз колькі гадзін. Прысутныя аглядалі ѹ студыяўвалі, хто з большай, хто з меншай увагай, паасобныя гнёзды выстаўкі, цікавіліся нядайна выкананым мастаком Пётрам Мірановічам алейным патрэтам Скарбыні, што так добра даўгай выстаўкі. Усе прысутныя атрымалі на памятку істужачкі з гэрам Скарбыні ѹ знакамі стагодзьдзя Канады, ды выдадзенім Аб'яднаннем Беларускіх Лекараў на Чужынне пачтойкі з патрэтам Скарбыні зы ягонае Бібліі. Наведальнікі мелі гэтаксама змогу на- быць навуковыя працы Сымона Брагі аг Скарбыні.

Выстаўка была адкрыта для аг-

их нацыянальных вопратках, што пераліваліся хіба ўсімі калёрамі вя- сёлкі, паказалі, як канадыскі на- род, складзены з выхадцаў з гтуль- лікіх розных краінай і народаў, у выніку талеранцій й узаемнай па- шаны творы ў адну дружкую ся- м'ю, згодна пракаючую для лепшай будучыні сваёй новай суполь- най Бацькаўшчыны — Канады.

НА ЭКСПО — 67 КІСЯЛЁЎ ПЕРАСАЛІУ

„Расейская мова другая родная мова Беларуса”. Так сказаў прэм'ер БССР Ціхан Кісялёў на прэз- вай канфэрэнцыі пры адчыненні днія Беларусі на Экспо 67. На пытні- не-ж Др-а В. Жука з залі: „Ад якога гэта часу расейская мова ўва- жаеца за другую родную мову Беларуса” — прэм'ер Кісялёў ад- казаў з аплёбам — ЗАУСЕДЫ. Разгледзім-же, як гэта справа вы- глядае ўзапраўднасці.

1. Цьверджаныне, што расейская мова ёсьць другой роднай мовай Беларуса, недарэчна ў сваёй іс- тотнасці, бо яя можа быць дзівлю- родных моваў, так як яя можа быць у дзіціці дзівлю родных матаў. Родная мова ёсьць матычна мова, так як яна гучэла ў ангельскай вэрсіі ў пытаныні ўдзакзе на пра- савай канфэрэнцыі — „мадэр тонг”, гэта знача, тая мова, на якой мат- ка вучыць вымаўляць першыя сло- вы сваё дзіці. Такое разуменне пытаніцца РОДНАЯ МОВА прыня- тае ўсім съвеце. Так яно разу- мееца ѹ усіх статыстыках уз- чатах Савецкага Саюзу.

Чаму-ж тады прэм'ер Кісялёў ўводзіць новы тэрмін—другая род- ная мова як такую накідае Беларусам расейскую мову? Навет Пал- лякі, якія накідали Беларусам у За- ходній Беларусі польскую мову, як родную мову, савецкую статы- стику падае ѹ толькі для Белару- саў на БССР, але ѹ для 420.088 тых Беларусаў, што ёсьць у іншых частках Савецкага Саюзу.

2. Адказ Кісялёва, што расейская мова была заўсёды другой роднай мовай для Беларусаў, тым больш недакрычны. Навет калі дапусціць тэарэтычную магчымасць існава- ния дзівлю родных моваў наагул, дык для Беларусаў расейская мова не магла быць другой роднай мовай заўсёды ўжо дзеля таго, што толькі пры самымі канцы 18-га стагодзьдзя Беларусь была забраная Расей, а перад гэтым беларускі народ у сваёй масе на працыту вя- кою на меў беспасяродны сутычын- сці Ѯ з Расеяй, і з расейской мовою. І калі хто ад каго вучыўся — дык не Беларусы ад Расейцаў, а наадварот, Расейцы ад Беларусаў: і ад Францышкі Скарбыні, і ад Сы- мона Палацкага ў шмат ад якіх іншых беларускіх вучоных.

3. Афіцыйна ўрад Савецкага Са- юзу не накідае расейскае мовы Беларусам, як другой роднай мовы, хоць у штодзённай практицы ру- сифікацыя Беларусі праводзіцца з пад- падымаць муху пад ём'німі краям.

Што ён разумеў пад мухай? Ці беларускую мову, ці беларускую школыніцтва, ці беларускую нацыя- нальную проблему наагул? Маг- чыма што ў савецкай практицы, наперак торы, усе гэтыя пра- блемы сапраўды такія іззначныя, як муха, але для Беларусаў адказ Кісялёва гучуў як ігнараванье беларускай працы, як нацыянальная абраза. Ен ўсё такое істотное пы-

танье, як беларуское школыніцтва, звычайнай кіней, чым выклікаў ўзідліненне ў канадзкіх журналіст- ўх і шырэйшай публікі, ды абу- рэнне ѹ Беларусаў.

Шкада, што задаваныне пытань- ня было аблежаванае, а дыскусія не падае ніякіх дадзеных аб кол- касці беларускіх школ у БССР? — Адказ Кісялёва быў штонаімен- дзіўны. Ен сказаў, што адказава- на гэтае пытаныне — гэта тое са- мае, што падымаець муху пад ём'німі краям.

Што ён разумеў пад мухай? Ці беларускую мову, ці беларускую школыніцтва, ці беларускую нацыя- нальную проблему наагул? Маг- чыма што ў савецкай практицы, наперак торы, усе гэтыя пра- блемы сапраўды такія іззначныя, як муха, але для Беларусаў адказ Кісялёва гучуў як ігнараванье беларускай працы, як нацыянальная образа. Ен ўсё такое істотное пы-

танье, як беларуское школыніцтва, звычайнай кіней, чым выклікаў ўзідліненне ў канадзкіх журналіст- ўх і шырэйшай публікі, ды абу-

Чаго мы хочам? Куды йдзем?

ЗБЖК ПАЧЫНАЕ ТРЭЦІ ГОД ПРАЦЫ

Каб арганізм жыў і рос, ён мусіць правільна функцыянуваць. Каб ЗБЖК, як арганізацыйны арганізм, правільна функцыянувалі, мы — кіраўніцтва ѹ паасобныя яго ся-

брэ — праз увесь час мусім сабе передадзіс ясна ўсыведамляць і ведаць, чаго мы хочам і куды ідзём.

Бяз гэткае съведамасці, мы бы- лі-б падобныя „Лётаючаму Галіанд-цу”, які блукае па моры бяз мэты, бяз прыстанін, які можа прыплыцца да жывіх, ні да мёртвых. Мы бы- лі-б горш ад чалавека, што зблудзіў у лесе, бо ён ведае, чаго хоча. Ён шукае добрае дарогі, што давяла-б яго да сваіх, да сваіх хат- тэктак.

Пачынаючы трэці год працы, мы павінны ясна адказаць сабе на пытаныні: Чаго хочам? Куды йдзём? А пасыль: Што ў гэтым кірунку зможам зрабіц і як будзем рабіц?

Чаго мы хочам? Ужо раз мы сабе сказаў і пайторым гэта съяўніні, што мы, як арганізацыйная група жанчын, хочам быць ручайком, што ўлівае съяўпльы воды — вы- сілкі ѹ ёнэргію — у большыя ручай, каб зь імі ўліца ў вагульнае русло ракі, у якую сплываюць усе пльні, уся энэргія беларускага на- роду, які ѹмкненіца ѹ змагаеца за духовую й дзяржаўную незалежнасць, за сваё права да жыцця. Чым большая сіла волі народу, тым большая ягонія шансы да жыцця.

Прынцып роўнасці ўсіх нацыя- нальнасцяў, як і канстытуцыя іс- нуюць у Савецкім Саюзе толькі на паперы. У практицы яны парушаюцца на кожным кроку, бо ў жыцці праводзіцца тая партыйная лінія, якая карысная для расейской савецкай імпэрыі, хоць яна ѹ пярэдзіцца як прынцыпам свабоды, так і самай канстытуцыі. Усім нам веда- дама, што кіраўніцтва партыі нама- гаеца стварыць з народу Савецкага Саюзу адзінку, аднамоўную (расейскую) савецкую нацыю. Таксама, дык для Беларусаў, якія дзяржава- цца ў падарожжа аўтам

УРАЖАНЬІ З ПАДАРОЖЖА

I. У ЛЕНДАНЕ

Калі мне давялося сёлета ў ліпені наведаць Лёндан, надарылася магчымасць пазнаёміца бліжай з нацыянальнай дзейнасцю, што канцэнтруеца ў Марыянскім Доме (Марыян Гаўз), сядзібе беларускіх айцоў Марыянаў.

Я закрну тут толькі трох дзялянкі гэтае дзейнасці, бо немагчыма ахапіц усея нацыянальнае дзейнасці айцоў Марыянаў у вадным газетным артыкуле. Гэта: Беларуская Школа імя Кірылы Тураўскага, беларуская бібліятэка і беларускі музэй, дакладней — пачатак музэю.

Беларуская Школа налічвала ў мінулым годзе 17 вучняў, у сёлетнім школным годзе лік вучняў павялічыўся да 21-22. Усе вучні разгуряна наведаюць ангельскія школы, але, апрача заняткай у іх, яны маюць штогод лекцыі ў сваёй беларускай дапаўнільнай школе. Пойдзі-ж, працаваць ім даводзіцца вельмі шмат, бо ў ангельскіх школах высокія вымаганні ёштат даеца хатнія працы. Патрабаваньні ў беларускай школе таксама вялікія: трэба систэматычна выучыць беларускую мову, гісторыю Беларусі, выучыць беларускія песьні, практикавацца ў музыцы. Шмат якія вучні іграюць на піаніні.

Вучні школы імя Кірылы Тураўскага маюць свой добры хор і добрую аркестру, іграюць яны на дудках-жалежках, гармоніках, іскрыпках, віялянчэлі.

Некаторыя хлапцы паходзіць зь мяшаных сужэнстваў, і ім вучыцца беларускай мовы даводзіцца ўпорыстай працай. Але гады працы з моладзідзю ў школе даюць пазытыўныя вынікі. Як прыемна мне было пабачыць такую ветлівую, выхаваную моладзь, гатовую ўслужыць чым-небудзь на кожным кроку.

Паміж замежнымі мовамі, з якіх можна складаць матуральную экзамены ў ангельскіх школах, фігуруе ў беларускай мове, і вось ужо адзін выпускнік матурысты Ложка злаўжыў паспяховаў свой матуральны экзамен з беларускай мовы. Наступным рыхтуеца да экзамену з беларускай мовы вучань Сенькоўскі. Пісьмовыя тэмвы з беларускай мовы прысылае на матуральную экзамены міністэрства асьветы.

Я бачыла, з якой руліўцаўцяй рыхтуе айцец Надсон матарыял для лекцыі ў старэйшай групе. Ен вышуквае зь першакрыніцай — старых летапісай і хронікай гісторычных дадзеных пра Вялікага Кірава, іяраз перакладаючы ў беларускую мову тэксты з чужых мовай. Побач гісторычные часткі, ён падрыхтоўвае тэксты зь беларускай літаратуры, падбірае вершы і граматичныя практикаванні.

Наставнікам у Беларускай школе працуе (ен вядзе аркестру) і айцец Робарт Тамушанскі. Яго тады ў Лёндане ня было, але зі ім давялося мне спатканац парады ў Марыян Гаўз. Бацька айца Робарта нарадзіўся ўжо ў Задзіночаных Штатах, а толькі дзед з бабкай прыехал з Беларусі. Якую вялікую любасць мелі дзяды айца Тамушанскага да роднага краю, калі яны патрапілі прыншапіць яе свайму ўнуку, укласіць ў ягонае сэрца тугу-каханье да бацькаўшчыны.

„Вы пытаецца, — казаў а. Робарт на сустэречы зь Беларусамі Нью Ёрку, — як гэта сталася, што я Беларус. Я мало вялікую тугу ў сэрцы, тугу за бацькаўшчынай, хачу для яе жыць і рацаўца, і гэта прымушае мяне змагацца за Беларусь, за беларушчыну...”

Другой дзялянкай, правільней скарбам Дому Марыянаў — беларускай бібліятэка. Каля 6.000 экзэмпляраў кніжак налічвае яна ў калі 600 першыёўкаў. Есьць у ёй і вельмі каштоўная кнігі. Дзеля прыкладу назаву тут кнігу „Полацкая зімля да 14 стагодзізі“ Данилевіч, выдадзеную ў 1890 годзе ў Кіеве. Найстарэйшая кнігай ёсьць гісторыя Беларусі Каяловіча ў лацінскай мове з пачатку 17-га стагодзізі.

Ёсьць вельмі рэдкія часапісі, як „Зярнікі“, з 1917 году, усе чатыры нумары часапісу „Лучынка“, часапіс „Ластаўка“ Дзіўніскай гімназіі з 1917 году. У бібліятэцы пе-

рахоўваюцца ўсе эмігранцкія ратарныя выданыні (каля 120 назоў), багатая калекцыя грамафонных кружэлак, калекцыя фотадздымкаў з эмігранцкага жыцця ёштат іншых каштоўных рошай.

Апляуеца, разбудоўвае, каталягуе ў „хварое душой“ за бібліятэку а. Лей Гарошка. Гэта ён вышуквае па антыкварных магазынах Лёндану ў Парыжу старыя кнігі для беларускай бібліятэкі. Спорыща праца, калі на адпаведным становішчы стаіць адпаведны чалавек, і відаць з усяго, што Беларускі музэй у Лёндане будзе разыўвацица.

Асаблівай музэйнай каштоўнасцю калекцыя гравюраў і картаў.

Гэта найяўлішая ў цэлым съвеце, багацейшая чымся ў Брытанскім музэі калекцыя беларускіх картаў.

Карты ў гравюры разьвешаны ў клясах школы, у съвятыні ў святыні, ува ўсіх амаль пакоях двухдамоў-інтэрнатаў.

Старыя карты із 16-га, 17-га і 18-га стагодзізі, друкаваны ў розных краёх (у Лёндане, Францыі, Нюрнбергу), сядоў іх старая карта Горадні Браўна.

Цікавая карта выдадзеная па загаду Крыштофа Радзівіла з патрыярхічным надпісам.

Прыкладам, надпіс з Маскоўшчынай: „Тут Ліцьвіны адбівали напад Маскалёў і баранілі свой край“, далей на той-же карце: „Віцебск — краініца Ліцьвіна“ супраць атакай маскоўскіх, надпіс каля ракі Улы: „Віта 1566 году. Мікалай Руды готык разьбіў Маскалёў“.

Заслугоўваюцца на асаблівую ювагу гравюры французская мастака Лізврана, які ехаў праз Беларусь у 1840 годзе і намаляваў пяць гравюраў ў беларускім краівідамі ў гагадамі Менскам, Оршай і Вільні.

Артыкул выхадзіць за даўгі ў трэба канчаць. А пісаць можна было-б шмат аб чым: аб прыгожай капліцы ў Доме Марыянаў і старых мастакоў іконах у ёй, аб выдатных айцоў Марыянаў а. Я. Германовіч, рэдактару часапісу „Воін Шляхам“, аба а. Журні, настайніку ў Беларускай школе, аб цудоўным агародзе пры Марыянаў Доме, ветках, птолах і малінах, аб рупілівілі мілай гаспадыні сп-ні Лёлі Міхалюк, што апляуеца хлапцамі ў інтэрнаце із запраўднай матынай цяплюні, як і апляувалася намі падчас нашага побыту ў Марыянаў Доме. Тры сыны сп-ва Міхалюк — вучні Беларускай школы імя Кірылы Тураўскага, і пра экскурсію па Лёндане ў асьвіце наўгадынай штату Генрі Экспланенцы Уладыкі Часлава...

У іншай габлётцы рукаўскіх кс. Адама Станкевіча і Пятра Сыча. Ня хочацца верыць, што рукапісы Сыча — ужо архіўныя рэчі.

У музэі знаходзіцца тканія ў вышываніях ручнікі ў некалькіх дробных цікавых экспанатаў, якія зробленыя славутымі лёнданскімі гандарамі, на ёй гэрб Францышика Скарны, вакол яго — макі ў васілікі. Была яна замоўленая з ногады 10-годзідзяня Англа-Беларускага Таварыства ў Лёндане.

„Мы зробім адмысловы куток пад назовам „Беларусы ў Лёндане“

і пачнём ад першага Беларуса — Яна з Літвы, які ўжо ў 1481-1483

АГУЛЬНЫ ГАДАВЫ ЗЬЕЗД ЗБВВ

1-га ліпеня сёлета ў залі Беларускага Дому ў Лёндане адбыўся 21-ы Агульны Гадавы Зъезд Згуртаваннія Беларусаў у Вялікай Брытаніі, у якім прынялі ўдзел дэлегаты ёштату і каштоўнасці з 18-га ст.

Пасля супольнае маітвы „Ойча наш“ старшыня даслоўшнія Галоўной Управы ЗБВВ П. Навара адчыніў Зъезд. Выбраная Зъездам Мандатная Камісія ў складзе Ст. Мака, Я. Калбасы і М. Яськевіча съвіердзіла правамоцнасць Зъезду.

Прэзыдым Зъезду быў выбраны ў наступным складзе: Я. Міхалюк — старшыня, Я. Сеўковіч і М. Яськевіч — сакратары. Старшыня Зъезду прачытаў прысланыя прывітанні Зъезду ад беларускіх арганізацый і прыватных асобаў, між якімі ў ад двух былых старшыняў ЗБВВ.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Харыгатыўнае Сэкцый — а. архімандрыт Лей Гарошка.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.

З дзейнасцю Галоўной Управы ЗБВВ зрабіў справа здадзену а. Асіповіч.